

skal være økonomisk uoverkommeligt for Samfundet, ikke udenom det, som er fastslaaet ved den førnævnte Højesteretsdom, at naar Almenvellet kræver, at en Mand skal afstaa sin Ejendom, skal han afstaa den til den Værdi, upartiske Myndigheder har ansat den til ved Skatteansættelsen. Det er den paa den anden Side ogsaa værd, naar han skal afstaa den eller en Del af den. Man maa ogsaa kunne forstaa, at naar der fra det offentlige Side gennem mange Aar har været anvendt store Pengemidler blot for at skaffe Mennesker Boliger med det Resultat, at mangfoldige af disse Mennesker derefter har været henvist til at leve i Arbejdsløshed, saa er det samfundsmæssigt set en langt fornuftigere Politik, samtidig med at man opfører disse Boliger at skaffe disse Mennesker tilstrækkelig Jord til, at de kan ernære sig selv og Familie. Nu ved jeg meget vel, at man fra konservativ Side siger, at disse Nybyggere bliver stillet alt for strengt. Deres Vilkaar behøver jeg ikke nærmere at omtale; de skal svare Jordrenten plus Renten af 6 000 Kr. i Bygningerne. Man paa- staar fra konservativ Side, at disse Vilkaar er for strenge. Der er det interessante derved, at de Vilkaar, de opstillede i deres eget Forslag, da vi drøftede Jordlovene i 1919, var meget, meget strengere. Men Spørgsmaalet om at anvende Ekspropriation for at skaffe Plads til den voksende Familie er netop det Spørgsmaal, som Partiet Venstre ikke kommer udenom. Partiet Venstre har godkendt Ekspropriationsprincipets Berettigelse, for saa vidt angaar Byggegrunde i Købstæder og Stationsbyer o. s. v. De er derved kommet lige saa langt i Udviklingen, som man var allerede i 1850. Allerede da har man i vor Lovgivning fastslaaet den Grundsætning, at man fra det offentlige Side til en Mand, der ikke selv var i Stand til at skaffe sig Byggeplads paa rimelige Vilkaar, kunde ekspropriere og stille Plads til Raadighed til en normal Pris, som det hed den Gang. Der blev under Forhandlingerne af denne Sag i Landstinget ytret Betænkelighed overfor det Princip, at man skulde kunne ekspropriere til Fordel for Enkeltmand. Der var en forstaaende Landstingsmand, derhed Thalbitzer, der sagde angaaende denne Indvending: Naar vi i en lang Aarrække har haft Bestemmelser, hvorefter der kan eksproprieres Jord til Kirkegaard, altsaa for at skaffe Folk Plads, naar de var døde, forekommer det mig at være naturligt ogsaa at sørge for at skaffe dem Plads, medens de var levende.

Jeg siger altsaa, at Partiet Venstre er

ved sin Tilslutning til Kravet om Ekspropriation af Jord til Byggepladser og Have- lodder kommet saa langt, som man allerede var i 1850. Jeg paakalder Partiets Forstaaelse overfor en Videreførelse af Tanken. Det er nødvendigt at føre Tanken videre. Hvis vi virkelig vil skabe sociale Fredstilstande i Landet, maa det store Hjem, Samfundet, der bestaar af de hundredetusinde smaa Hjem, lære af de smaa Hjem. Efterhaanden som Børneflokkene i et lille Hjem vokser, rykker man tættere sammen indenfor Hjemmets Vægge for at skaffe Plads til de nyankomne. Det er god Samfundsfølelse i det lille Hjem, og det vil ogsaa være det i det store Hjem. Efterhaanden som Befolkningens mængde tager til, maa de Værdier, der forefindes, og hvoraf den forøgede Befolkningens mængde skal uddrage sine Næringsmidler, stilles til Raadighed under en saadan Besiddelsesform, at der bliver Plads for alle i Landet, der vil arbejde. Vi fra det radikale Venstres Side anser ikke Ekspropriationen for det ene saliggørende, men vi gør os til Talsmænd for den, fordi vi ser, at det er nødvendigt at faa dette Princip fastslaaet, fordi vi ser, at kun da bliver det muligt at skaffe tilstrækkelig Plads for den voksende Befolkningens mængde. Naar man har set de sociale Vanskeligheder, der er opstaaet derved, at den danske Landboudom er blevet drevet ind til Byerne i en alt for stor Udstrækning, fordi den kun ved der at erhverve sig en Stue eller lille Lejlighed har haft Mulighed for at skaffe sig et Hjem, maa alle, som har nogen social Forstaaelse, kunne indse — og jeg skulde i alt Fald tro, at en meget stor Del af Venstres Landborepræsentanter maatte kunne have denne Forstaaelse —, at det er ikke ad den Vej, vi skaber sociale Fredstilstande i vort Land. Dem skaber vi ikke ved at fortsætte den skæve Udvikling, vi er kommet ind i, ikke ved gennem en forfejlet og kortsynet Politik, gennem en teoretisk og ganske uhensigtsmæssig stædig Fastholden af et gammelt Begreb, Ejendomsretten, at vedblive at modsætte os den nødvendige Udvikling af Samfundet. Jeg tror, at Venstre i dette Spørgsmaal vil blive stillet overfor sin Prøve og bestaa den eller ikke bestaa den.

Første Næstformand (K.M. Klausen):
Er det ærede Medlem snart ved Afslutningen af sin Tale?

Mads Larsen: Nej.